

BÁCSMEGYEI NAPLÓ

XXIV. évfolyam

Subotica, KEDD, 1923 október 30.

296. szám

Megjelenik minden reggel, ünnep után és hétfőn délelőtt
TELEFON SZÁM: Kiadóhivatal 8-58, Szerkesztőség 5-10

Előfizetési ár negyedévre 135 dinár

SZERKESZTŐSÉG: Kralja Alexandra-utca 4 szám alatt
Kiadóhivatal: Kralja Alexandra-utca 1 (Lelbach-palota)

Protics Stoján halálára

(I. b.) A Balkánon a politizálás nem a nagyurak passziója, nem a születési és nem a vagyoni arisztokrácié. A Balkánon a politika utja ritkán a díszesség utja és többnyire — a börtönön keresztül vezet. Nagyhaju diákok, izzó szemű vidéki professzorok, harcos újságírók vágnak neki a kockázatos utnak és a szerencsésekből, ügyesekből, a zseniálisokból lesznek — a Venizelosok, a Pasics Nikolák, a Danevek, az Essad pasák. Göröngyös utakat járnak a Balkán politikusi, messze és valószínűleg célok felé, de a pálya díja — hatalom, a történelem elégtétele s — *last, not least* — nagy, töméntelenül nagy vagyon.

Protics Stoján is vidéki katedrálisról került a parlamentbe és onnan a miniszteri és miniszterelnöki székbe. Harcos, merész, nagy célok felé szívósan törekvő politikus, akinek harcos esztendeit sokszor váltották fel a kényszerű némaság éveit, — dohos börtön-szobák, akasztófák integető árnyéka sokszor némitották el Protics Stoján szavát és a tollát.

Nem a szerencsésebb politikusok közül való volt, az ország hajóját csak tomboló viharokban vihette, célkitűzéseinek megvalósítására sem módja, sem ideje nem volt. Maradt a nagy tervek, nagyszerű elhatározások, a nagyvonalú szándékok embere. Tiszteletreméltó szándékok és tervek fűtötték egész pályáját és valami egészen ritka és kivételes szempont: puritán önzetlenség. Csak valami kevés megalkuvás lett volna benne sokszor, elveinek csak töredékét kellett volna odaadni a hatalomért, a vagyonért és a földi élet minden értékéért és — nem tette. Nemesveretű életének legtiszteletreméltóbb, már talán legmeghatóbb vonásai ezek.

Éles, messzenéző szem volt az övé s a tiszta ész volt jellemzője. A határozott célkitűzések embere volt és törhetetlen. Rövid öt éve annak, amióta az ország magyar közvéleménye figyelte a beogradi politikusok ténykedését, de ez az öt év elegendő volt arra, hogy a vajdasági magyarság hitét és reményét Protics Stojánba helyezze. Megértő volt akkor, amikor mindenki kételkedett a fórumon, jóhiszemű volt, a sivár és lázas hónapok és évek ijesztő rosszindékusága idején és amikor a gyűlölködők kezdték az objektivitás szempontjait nem hazaárulásnak minősíteni, akkor Protics már melegszerű vigasztaló volt, programos demokráciát hirdetett mindenki szemében, aki nem demokrate, de főleg a demokratákkal szemben.

Amikor gögösen és töretlenül elreált és otthagya elkalandozó

híveit, leült az íróasztala mellé és a szerény dolgozószobából szárnyrakeltek a nagyszerű publicistikai írások, magas szempontú újságcikkek, amelyeket vártak és védtek az országban mindazok, akik a nyugati demokrácia és az értelem politikáját vallották a magukénak. Védtek, mert sokan támadták őket, az igazmondást nem szeretők, a rövidlátók.

Nagy veszteség Protics Stoján halála a jugoszláv politikára. A nyugati látókörű emberek tőle várták a nyugodt, szélsőségektől mentes, józan politika életrekelését.

Hullámtörője volt eddig is a szélsőségesek szándékainak, a pribicsevicsi tervek eddig is majd mindig rajta törtek meg, de az ő élethivatásának ideje még nem érkezett el, a jövő ígérete maradt mindhalálig. Nem volt tevékeny

tagja a radikális pártnak, a párt parlamenti ülésén nem vett részt, utóbb ki is bukott a parlamentből, de a nagyhatalmu párt minden tagjában mindig és minden elhatározása előtt ott lebegett a kérdés: mit mondana, hogyan vélekednék Protics Stoján? Protics Stoján meghalt, joggal és okkal állnak mély gyászban koporsója mellett az ország legkiválóbbjai is. De koporsójához elküldi fájdalmas gyászát az ország minden tisztaszívű polgára.

A hatalmas bérház kapui kitáruznak és egy ország részvéte mellett kísérik utolsó útjára a demokráciának nagy halottját.

Csak eszméket hagyott, terveket és nagy gondolatokat. Földi kincsek nem maradtak utána. Egy kicsiny háza sem volt a nagy Beogradban. Csak a szíveiben épített magának örök hajlékot.

A Német Párt a jogegyenlőségért

Elfogadták részleteiben is a fogyasztási adók felemeléséről szóló törvényt — Krafft István éles beszéde — Setyerov támadta a vajdasági cukorgyárakat — Elparentálta az elnök Protics Stojánt

Beogradból jelentik: A parlament hétfői ülését délelőtt fél tíz órakor nyitotta meg Jovanovics Ljuba elnök, aki a napirend előtt rövid beszédben megemlékezett Protics Stoján haláláról.

— Nekem jutott az a szomorú kötelesség — mondotta — hogy közöljem önökkel, uraim, egy korábbi képviselőtársunknak, Protics Stojánnak elhunytát, aki nemcsak évtizedeken keresztül volt tagja a népképviselőnek, de a ki a legjobb meggyőződése szerint — és ezt a történelem is igazolni fogja — egyike volt a legérdemesebb személyeknek, akik az alkotmányos parlamenti uralmat megalkották előbb a szerb, később pedig az egyesült SHS. királyságban. Az alkotmányos parlamenti uralom megteremtése körüli munkája, az állam szolgálatában eltöltött működése, publicistikai munkája nemcsak jelentős volt, hanem hosszú és eredményes is, olyannyira, hogy mindezeket nem is kellene felsorolni annak megokolására, hogy miért van joga Protics Stojánnak a mi elismerésünkre és megbecsülésünkre. Kétségtelen, hogy egyike volt a legérdemesebb államférfiaknak, aki — úgy hiszem — mindenképpen megérdemli, hogy valamennyien felállással tiszteljük meg emlékét.

Az elnök beszéde alatt a parlament tagjai felállottak. A miniszterek és a képviselők nagy része a gyász jeléül fekete nyakkendőket viselt.

Utána áttértek a napirendre: a fogyasztási adótörvény tárgyalá-

sára. Az első szóltok d. Krafft István németpárti képviselő volt, aki rámutatott arra, hogy az eddigi szónokok majdnem valamennyien a javaslat 116-ik paragrafusát kifogásolták, mint a mely sérelme az alkotmánynak. Kijelentette, hogy ő elsősorban a javaslat gazdasági oldalával kíván foglalkozni. A javaslatnak véleménye szerint, sok előnye van, elsősorban az, hogy a pálinkatermelés helyett a fogyasztási adótalja meg. Előnyösen fog visszahatni a tervezet a börtmérésre, mert lehetővé teszi, hogy a bort szeszparlattá dolgozzák föl, ami különösen jelentős akkor, amikor több százezer hektoliter bor fekszik a termelők pincéiben. Rátért a borkivitel kérdésére, amellyel kapcsolatban megállapította, hogy a borexport stagnálásának nem csak az az oka, hogy általános európai krízis van, hanem az is, hogy túlságosan sematikus a tarifapolitika. A bor leparlásánál nyert termékekkel fel lehet venni a versenyt — a siker kilátásával — a külföldi konyakkal és rummal.

Az ellenzék — mondotta — azért támadta a kormányt, mert ezeket a rendelkezéseket a németeknek adott koncesszióképen vette be a javaslatba a kormány. Ezzel szemben rámutatott arra, hogy a németek ezt már néhány nappal ezelőtt kérték a pénzügyi bizottságtól és hogy a németeken kívül a többi pártok pénzügyi bizottsági tagjai is követelték. A teljes eredményhez azonban az is szükséges, hogy a megkötdő

kereskedelmi szerződéseknél vegyék figyelembe a bor- és borpárlat kivitelét.

Ezután a cukorgyárak helyzetéről beszélt. Helyesli, hogy a cukorgyárak a fogyasztási adóra fizetési haladékokat kaphatnak. Ez legalább százmillió dinár oly összeget jelent, amelyet a pénzpiacra kellene megszerezni, legkevesebb harminc százalék kamattal, ami lényeges drágulást idézne elő.

Setyerov közbeszólt: A részvényesek magyarok és németek, azért védi őket!

Krafft: Objektíven tárgyalok! Ezután kijelentette, hogy helyesnek találja azt is, hogy a kivitelre kerülő áru után nem kell fogyasztási adót fizetni. Az eddigi eljárás ugyanis nehézkes volt, mert a fogyasztási adót le kellett fizetni a kiviteli áru után és csak nagysokára fizették vissza a pénzügyi hatóságok.

A 116-ik szakaszt, amely Szerbiának és Montenegrónak meghagyja az adómentességet a pálinkafőzésre, alkotmánysértés, mert az alkotmány szerint a terheket minden állampolgárnak egyformán kell viselni.

Az ellenzéknek erre vonatkozó tiltakozása — mondotta Krafft — még nem elég jogosult, mert ez az alkotmánysértés több ízben előfordult a koalíciós kormány idején is.

Sajnos, ebben az államban nem eléggé tisztelik az alkotmányt. Az agrárreform egyszerűen átázol az alkotmány azon rendelkezésén, hogy a polgárok a törvény előtt egyenlők és ez ellen sohasem volt kifogásuk sem a szlovéneknek, sem a muzulmánoknak.

Spahó: Nem kísérté figyelemmel a parlament munkáját. Olvassa el a jegyzőkönyveket és meg fogja látni, hogy nem úgy van!

Krafft: Szívesen venném, ha erről meggyőzne. Azonban úgy hiszem, hogy a kormány nem tartja fontosnak az alkotmány betartását. (Nagy taps a klerikálisoknál.) A Német Párt nevében kijelentem, hogy ha a többi párt is komolyan venné a törvény megtartását, úgy a németek is küzdenének az alkotmány betartásáért. A német párt a parlament leggyengébb frakciója és nincs abban a helyzetben, hogy megvédje az alkotmányt és hogy annak érdekében esetleg megbuktassa a kormányt.

A 116. pontban foglalt javaslatban a pálinka fogyasztási adójának az egész országra kiterjedő eltörlése szerepel. Ez nem helyes, mert a pálinka nem közszükségleti, inkább luxus-cikk és a pálinka-adó a legigazságosabb valamennyi adónem között.

Ezután kijelentette, hogy nem politikai okokból, de helyes ren-

delkezései miatt a javaslat mellett szavaz.

Utána *Setyerov* mondott beszédet. Támadta a kormányt, hogy a javaslatban a cukorgyárak részére nagy kedvezményeket biztosítottak. Kijelentette, hogy a cukorgyárak nacionalizálása csak névleges, magas tantimekért neveztek ki néhány szerb igazgatósági tagot, míg a részvényesek magyarországi és ausztriai állampolgárok. A cukorgyárak kizsákmányolják a Vajdaságot. 100 kgm-répiért 25 dinárt fizetnek, ezzel szemben 100 kg.-ból tizenkét kilogramm cukrot nyernek 192 dinár értékben. Kilogrammonként fizetnek öt dinár fogyasztási adót, négy dinár kilónként az üzemeltetés és emellett még nyolc dinár nyereség marad minden kilogramm cukor után.

Ezután *Kocićs* radikális képviselő vette védelmébe a javaslatot, amire *Spahó dr.* a muzulmánok, *Setyerov* Slavkó pedig a demokratapárt nevében válaszolt, majd 115 szavazattal 52 ellenében általánosságban elfogadták a javaslatot és rátértek a részletes vitára. Kisebbségi vita után az első és második szakaszt részleteiben is elfogadták, majd a délelőtti ülés végetért.

A parlament elnapolása

A délutáni filést négy órakor nyitották meg és folytatták a részletes vitát, amelyben *Spahó* muzulmán, *Wilder* demokrata és *Stankovics* földmivesszéspárti képviselők vettek részt. Felszólalásuk után a parlament 103 szavazattal 47 ellenében részleteiben is elfogadta a javaslatot. Ezután *Jovanovics* Ljuba házelnök indítványára a parlament elnapolta magát azzal, hogy november 20-ika előtt az elnök köteles lesz a nemzetgyűlést összehívni.

A száj

Irtó: Kálnoki Izidor

A tanár ur egylovas bérkocsin érkezett az epreskerti kis palota elé. Hogy milyen szakmában volt tanár, most hamarjában meg se tudom mondani. Lehet, hogy orvos volt, de akkor csak ideggyógyászattal foglalkozott; lehet, hogy szobrász vagy festő volt, de akkor csak elméletet tanított; lehet, hogy nem is volt tanár, csak mindenki úgy szólította, mert mindent jobban akart tudni.

Szóval a tanár ur az előcsarnokba lép, ahol kihámozzák a felöltőjéből és elveszik a kalapját és botját. És átadnak neki egy levelet. A levelet olyan arckifejezéssel bontja fel, mintha az nem is lehetne már, csak szerelmes levél. És olvassa:

Tanár ur lesz oly szives és K. Melanie asszonyt vezeti asztalhoz. Melanie asszony elmesél, kedves, ügyes társalgó. Utálja a pletykát, nem szereti a hétköznapi életet, megveti a trágár adomákat, nem óhajt az asztaltársaság tagjairól maliciózus megjegyzéseket végighallgatni, nem örül a bókornak és legszívesebben filozófiai témákról beszélget....

— Ez nagyszerű kitalálás, — gondolja a tanár ur. — Okos nő a háziasszony. Nemcsak a szomszédot jelöli ki, hanem mingyárt használati utasítást is ad hozzá. Igaz, hogy a dolog kissé kellemetlen. En egy jó vacsora, finom italok és vidám multság reményében jöttem ide s most filozofáljak! Ugy fogom megoldani a problémát, hogy a filozófia is jóllakjék, de én se maradjak éhen. És most keressük meg a filozofáló kékharisnyát.

Megtalálta, kezét csókolta és mikor rá került a sor, asztalhoz vezette.

A tanár ur első és legfőbb gondja az

A Balkán szívében

Utban Skopljéből Görögország felé

Gyevgyelija, 1923 okt. 26.

Nyári meleg napsütésben robog a vonat bronzbajátszó hegyek közt, a Vardar völgyében Skopljéből Gyevgyelija felé, amely az utolsó jugoszláv állomás a görög határon. Sasok röpködnek a levegőben, — birkanyáják legelnek a kiszáradt folyómedrekben, a tar mezőkön. A hegyeken itt-ott fa, fehérlik a mészkő, a völgyekben a világhírű macedon dohányföldök. Törökök ösvérekre vezetnek az uton és számaraikat, messziről barna vályogból vert házikók, tiszta balkáni stílusban. Bégek bekerített, emeletes, toronyos épületei emelkednek ki egy-egy falucsoportból, — tető nélkül.

A mezők síkján még mindig látszik a háborúk nyoma. *Strumica*, *Demir-Kapje*, *Krivolak*, mind nagy ütközeteikről váltak híressé a balkáni és világháborúban. Lövészárkok nyomai, kétnémetes gránátölésérek a vasut mentén, összeroncolt vasúti kocsik vasvázai a síneken. A községek és falvak házainak teteje sok helyütt hiányzik, a falvakat gránát döntötte össze.

A háború nyomában mindamellett már mindenütt meglátszik az építés lázas munkája. Teljesen modern villaszerű emeletes állomásépületek ujonnan készen, vagy most épülnek. *Gradska* állomását most építik. A husz házból álló fafu emeletes pályaudvara száz méter hosszú, ahonnan fehér emállal kirakott viadukt épül a sínpárok közé a fel- és leszállók számára. A munkát egy bécsi cég két magyar munkása vezeti.

A komitácik házája

Sveti Györgye állomáson egy órát áll a személyvonat. Az állomáson magyar szó fogad. *Berkes* Mihály *subotica* iú teljesít itt kilenc hónap óta csendőrszolgálatot.

Már csak törve beszél magyarul, pedig mielőtt ide került, nem értett

más nyelven. Kavadarban van a parancsnoksága és a többi állomásokra járörbe mennek. A falvakból is minden posta-ösvéret két katona kíséri.

— Nehéz a szolgálat, — mondja, — mert nagyon sok a bolgár rabló nemcsak a hegyek közt, hanem a falvakban is. A bolgárok nem dolgoznak, csak rabolnak. A rablás után visszavonulnak, amíg a pénzük tart, azután újra zsákmány után néznek. Tegnapelőtt is a szomszéd faluban négyet a szerb lakosság rablás közben elfogott. Ma mentek ki a csendőrök, kivégezni őket.

— Sok baj van a törökökkel is, — folytatja *Berkes*. Az asszonyaik le vannak takarva, — de soha sem lehet tudni, hogy mi van a takaró alatt, mert sokszor a férfiak is női ruhát öltenek, hogy félrevezessék benünket. A tavasszal házkutatás volt az egyik töröknél, mert hat fegyvert rejtgetett. Mikor átkutattuk a házat, az asszony gránátot rántott elő kármuszájja alól. A combomról mind a húst lejté, két hónapig feküdtem.

A csendőröknek most megengedik a hatóságok, hogy feltakarják a török asszony arcát. Ha valaki más így megsérti a törökök vallását, azt háromezer dinárra ítélik. Nem tesszik a törököknek a szerb uralom és most tömegesen költöznek el innen.

Önkéntes ellenkomitácik

Néhány lépéssel odébb szakállas, intelligens arcú fiatalember áll, extra-uniformisban, kamászniban, lábán bocskor, vállán fegyver. Magyarul beszélget a vonat utasaival.

Mikor bemutatkoztam neki, hogy subotica-i újságíró vagyok, ő kérde:

— A *Bácsmegeyi Naplótól*? — azután mosolyogva folytatja:

— Én is újságíró voltam, a novisadi *Vidovdán* munkatársa. Most a komitácik ellen harcolok; ez is újságíró-munka.

ételek és italok felé fordult. Elvégre jól enni, jól inni, az is filozófia. Még pedig bölcs filozófia. Talán erről kellene csevegni? Az evés filozófiájáról.

Nem, ez mégse alkalmas. Önagysága még azt találná hinni, hogy a tanár ur egész gondolkodása az evés körül forog. A falánkságot gyakorolni kell és nem magyarázni.

Ha legalább tegnap tudta volna, hogy egy filozófus asszony lesz a szomszédja. Készülhetett volna erre a vacsorára. Olvasott volna egyet-mást, keresett volna témát, ilyen irányban kőszörülgette volna az elméjét. De nem lehet egyszerűen úgy belécsni a filozófiába, mint ahogy a légy beleesik a tejfölbé. Apropos tejfő! Ebből a tejfőlés káposztából valamivel többet is vehetett volna a pecsenyéhez.

Odaordul a szomszédjához:

— Nagyságos asszonyom, parancsol még egy kis tejfőlés káposztát?

— Nem kérek.

Ez se sikerült. Se a tejfőlés káposztából nem lett filozófiai téma, se az asszonyt nem sikerült szóra bírni, se ürügyet nem talált arra, hogy még egyszer megragadhasa a fátat.

— Ugy láttam, hogy nagyon nézi a káposztás fátat.

— Nem azt néztem. Azt a szembenülő szöke asszonyt néztem. Milyen szép, sötétkék, kifejező szeme van....

— Nagyságos asszonyom ad valamit a szemekre?

— Hogyne. A szemén keresztül ismerem meg az embert. A szem a lélek tükré....

— Régi filozófia. És nem igaz. A szem semmi egyéb, csak egy — nem is valami elsőrangú — fotografáló masina. A lélekhez nagyon kevés köze van, az értelemhez még kevesebb. A szemet tetszés szerint lehet kifejezővé vagy fásulttá, mosolygóvá vagy siróvá, szen-

Rabics Milivojnak hívják, sídi származású. Több nacionalista fiatalemberrel komitácsi-ellenes csapatot alakított, amelynek ő a vezetője. Sokan vannak, — hogy mennyien, nem árulja el. Tizes csoportokban cirkálnak a hegyek közt és segítséget nyújtanak a bolgár komitácik által megtámadott lakosságnak.

Mikor a vonat indulást jelez és elfuicsuzunk, még utánam kiált:

— *Küldjenek néha Bácsmegeyi Naplót a magyar katonáknak!*

A határ felé

Sziklás hegyek közt megy tovább a vonat. *Demir-Kapje* állomás titára török jellegű. Itt az állomáson már csak szeszmentes, a sörhöz hasonló színű édes italt, *masztkát* árúsítanak.

*Demir-Kapje*ben a háború alatt nagyobb német helyőrség táborozott. Szárnyvasutak, — keskenyvágányú vonalak vezetnek a környékre. Ezeket még a németek építették. A félig összerombolt házakat most kezdik újjáépíteni, agyagból, kővekből. Minden ház kerítése a lövészárkokban visszamaradt szögesdrót. *Demir-Kapje* alatt a Vardar völgyében, meredek sziklakapu. A hegyek fölött sok serege röpköd. A sziklasor egyre szűkül, végül ötven méter széles szorosba jut a vonat, rövid alaguton át. Az alagut mellett kis barlangkapu, fölötté emléktábla: Itt lakott *Franchet d'Esperay* tábornok, 1918-ban, vezérkarával és a központi hatalmak ellen innen dirigálta a döntő harcokat.

Az út továbbra is víz mentén, hegyek panorámája mellett vezet tovább dél felé. Lejebb már fával, fiatal erdőségekkel vannak borítva a hegyoldalak.

Negyed hatkor a vonat befut *Gyevgyelija* határállomásra. Innen már csak egy negyedóra a görög határ.

A gyorsvonat fél kilenckor megy tovább Szaloniki felé. Az első vonat Jugoszláviából a legutóbbi görög torradalom óta.

Farkas Frigyes

védélyessé vagy unottá tenni. Egy kis festék a szemhéjak körül, néhány csepp belladonna a legnagyszerűbb hatásokat váltja ki. Ha a szem csakugyan a lélek tükré volna, akkor a rövidlátó ember csak ostoba lehetne és gondolat nélküli, akkor a feketeszemű mindig szenvedélyes volna, a kékszemű okvetlenül szelíd, a zölde szemű mindenképpen gonosz és erőszakos. Ez pedig egyszerűen nem igaz.

— De igaz. Az emberiség évezredek óta hisz a szemek beszédében. És amit az emberiség hisz, az igaz. Mert nem okoskodásokból, hanem tapasztalatokból szűrte le a maga igazságait. Vannak jószemű emberek és vannak verőszemű emberek: jettatorék. És amit a szem ígér, azt a lélek beváltja.

— Én mégse szeretném szemmel aláírott váltókba fektetni a vagyonomat, ami nincs. Tudja, asszonyom, hol tükröződik az ember lelke? A szájon. A száj a legkifejezőbb, legmegbízhatóbb, legtökéletesebb szerszám az emberen. Nézd meg a száját és megláttad a lelkét! Egészen más az okos ember, a jó ember, a bölcs ember, az áldozatkész ember szája, mint a fősvényé, az irigyé, a gonoszé, a vérengzőé a kegyetlené. Az ember a szájával mosolyog és a szájával sir. A szájra van fölírva minden vágy, érzés, gondolat. A szájról tudom leolvasni az okosságot és az együgyűséget, a jóságot vagy a gonoszságot, a szeretetet vagy a gyűlöletet, a lágyságot és a kegyetlenséget. Valakinek a szájára nézek és máris ismerem a jellemét, a szokásait, az értékét, de talán még a foglalkozását is. Hígyje el, el fog jönni az idő, amikor a bölcselkedők felismerik majd a száj jelentőségét, s elveszik a többi testrésztől, amelytől alaptalanul megvonták.

— Ön egész himnuszt zeng a szájról. — De nem elég zengzetest és elég

messzire hallatszót. A száj tökéletességét még egyebekkel is bizonyíthatnám. A szemről azt állítják, hogy a lélek tükré. De ez nem bizonyos. A szájról ellenben bizonyos, hogy a lélek és az ész kapuja. A szájon megy be a test fűtőanyaga és a szájon jön ki a lélek minden terméke: a gondolat. A szájon keresztül jut az emberhez minden gyönyörűség és a szájon keresztül oszt az ember ajándékot és élvezetet. Az élet két legfontosabb cselekedetét a száj hajtja végre: eszik és csókol. Vagy: dicsér és korhol. Vagy: ígér és megtagad. Vagy: beszél és hallgat.

— A legtöbb száj azonban rosszul van megkonstruálva: inkább eszik, mint csókol, inkább korhol, mint dicsér, inkább megtagad, mint ígér és — inkább beszél, mint hallgat....

— Még hetekig zenghetném, asszonyom, a száj dicséretit. A szájból árad ki a legcsodálatosabb zene: az ének. A szájból fakadnak a szerelem búbjós igéi. A száj tud csókot adni és csókot kapni. A száj szárítja fel a szem könnyeit, a száj szállítja a fül zenéjét, a száj közvetíti az agy gondolatait, a szív érzését, a vér melegét. És a száj, — nézzen csak oda, asszonyom, hozzák a deszertet — a száj érzi majd ennek a sok finom jószágának szépségét, illatát, zamátját, ízét, édességét.... Nagyságos asszonyomnak gyönyörű szép szája van....

S mialatt a tanár ur dusan megrakja a maga tányérját, önagysága halkan szól:

— Mind igaz, ami szépet és jót és igazán jellemzőt a szájról mondott. Am egy hibája is van a szájnak, egy végtelen hibája.

— És mi az, asszonyom? — Beszélni is lehet vele....

Nem viselhetnek fegyvert a noviszadi nacionalisták

A noviszadi rendőrség régi vezetői elsüllyesztették a nacionalisták elleni feljelentéseket

Noviszadról jelentik: *Varicsak* András rendőrfőkapitány hétfőn elrendelte, hogy

a noviszadi nacionalista szervezetek tagjaitól a fegyverviselési engedélyeket be kell vonni.

Az erre vonatkozó határozatot már ki is kézbesítették az érdekelteknek. Miután pedig a rendőrségnek tudomása van arról, hogy a nacionalista szervezetek több tagja engedély nélkül visel fegyvert, ezektől is elveszik a fegyvereket és ezenkívül megindítják ellenük az eljárást.

Ez a rendőrségi intézkedés hír szerint a *Srnac* legutóbbi afféréjával van összefüggésben, amivel kapcsolatban különben újból foglalkoztatták a hatóságokat a nacionalista szervezeteknek régebbi, különösen a noviszadi szerkesztőségek ellen megküldött és elküvetett merénylői is. A belügyminisztériumból kiküldött *Todorovics* inspektor noviszadi vizsgálata alatt áttanulmányozta ezekben a régebbi ügyekben az aktáit is és a legnagyobb meglepetéssel látta, hogy a nacionalista szervezetek elleni feljelentéseket a rendőrség akkori vezetői elsüllyesztették és egyetlen ilyen ügy iratai sem kerültek az ügyészségre.

Megállapítást nyert, hogy ezeket a feljelentéseket részben az elhalt *Banjamin Jován* rendőrfőkapitány részben pedig a jelenleg Bulgáriában konzuli szolgálatot teljesítő *Gyorgyevics Cvetan* volt főkapitányhelyettes intézte el azzal az utasítással, hogy a feljelentéseket adacta kell helyezni, holott akkor még a legtöbb ügyben eredményesen lehetett volna folytatni a nyomozást.

A *Bácsmegyei Napló* munkatársa érdeklődött a noviszadi rendőrségen, hogy ezeket az eljárásokat nem fogják-e most folytatni? Azt a felvilágosítást kapta, hogy a noviszadi rendőrség foglalkozott ugyan ezzel a tervvel, azonban ennek már nem volna semmi célja, mert a régi ügyekben a nyomozás ma már nem tudna pozitív eredményt elérni. Az újabb történet öt-hat ügy aktái azonban már kivétel nélkül az ügyészségen vannak és legközelebb már főtárgyalásra kerülnek.

Az SHS királyság és Olaszország kereskedelmi kapcsolata

Jugoszláviai fa és vajdasági állatok iránt érdeklődik főként az olasz kereskedelem

Beogradból jelentik: Bár az S. H. S. királyság és Olaszország között a fiúmei kérdés miatt állandó politikai feszültség van, amely a két ország gazdasági érintkezésére is erősen visszahat, a két szomszédállami kereskedelmi összeköttetése mégis igen élénk. A jugoszláv kivitel nagyrésze a horvátországi és boszniai fakivitel legnagyobb része Olaszország felé irányul és a jugoszláv piac is el van árasztva olasz eredetű iparcikkkel, főleg textilárúkkal és gyarmatárúkkal. Ezt a máris élénk gazdasági összeköttetést a megkövetendő kereskedelmi szerződés még erősen meg fogja sokszorozni.

Hivatalos helyen eddig nem sokat gondoltak ennek a liktető kereskedelmi összeköttetésnek a szabályozására. Az ország külkereskedelmi hivatalos expozitúráit eddig nem sok hasznos munkát végeztek, különösen azért, mert a gazdasági köröknek maguknak sincs elég bizalma a teljesen hivatalos jellegű kereskedelmi fórumokhoz. Eppen ezért általános

helyesléssel találkozott, mikor a kormány a közelmúltban elhatározta, hogy a külföldi államokban saját számlára dolgozó kereskedőket biz meg az ország kereskedelmi érdekeinek képviselésével, akiket privilegiált képviselőkkel biz meg. Az eredeti terv szerint erre a célra egy az anyaország, mint az illető külföldi ország gazdasági körülményeit alaposan ismerő, kipróbált üzletembereket bíznak meg ilyen missziókkal.

Az első ilyen felhivatalos képviselőt Olaszországban állította fel a kormány, amely a napokban kezdte meg működését. Az olaszországi ügynökség élén *Levics A. S.* bankár áll, akinek három év óta jól menő magánbankháza van Milanóban. Va-

lamikor nagy szerepet játszott a szerbiai közéletben. Nagy pénzügyi képességei révén aránylag fiatalon magas állásokat töltött be a pénzügyi szolgálatban.

Olaszországban nagy az érdeklődés különféle nyersanyagok, különösen fa iránt. Nagyon keresnek élő állatokat is, amelyekre nézve a Vajdaság jó bevásárló területnek látszik. A vajdasági állatvásárokról az ügynökség állandóan tájékoztatni fogja az érdekelt olasz köröket. *Levics* reméli, hogy éppen a Vajdasággal fog majd élénk forgalom kifejlődni, mert annak termékeire Olaszország is rá van utalva, az olasz iparcikknek pedig eddig is jó piaca volt a Vajdaság.

A görög felkelők megadták magukat

A lázadó tisztek közül huszonháromat agyonlőttek

Athénből jelentik: Hivatalos közlemény szerint a felkelők utolsó csoportjait a kormánycsapatok körülrúzták. A felkelők feltétel és vérontás nélkül megadták magukat. *Gargalides* és *Leonardopoulos* tábornok is elfogadta a kormány feltételeit. Ezek szerint a tisztek feltétel nélkül megadják magukat, a katonákat pedig, akik fegyvereiket

megtartják, bántódás nélkül szállásukra kísérik.

A lapok jelentése szerint a lázadás elfojtásának egyetlen áldozata a kormánycsapatoknak egy zászlóaljparancsnoka. További jelentések szerint a lázadók vezetői híveik közül huszonháromat lelőttek. A vasuti forgalom ismét a rendes keretek között megindult.

Az ország részvéte Protics halála felett

Előkészületek a temetésre — A politikai pártok gyásza Protics Sztojan halálának politikai következményei

Beogradból jelentik: *Protics* Sztojan temetése kedden délelőtt kilenc órakor lesz a *Knez-Mihajlova-uccai* gyászszobából. A gyászszertartás a jelek szerint olyan méreű és olyan impozáns lesz, amilyen már régen nem volt Beogradban. Már a hétfői lapokból is megállapítható, hogy a volt miniszterelnök halála minden politikai pártban egyformán ószinte, igaz részvéteket keltett és *Protics* Sztojan legnagyobb ellenfelei is elismeréssel és részvétellel emlékeznek meg az államférfi elhunytáról. *Protics* Sztojan politikai és egyéni autoritására jellemző, hogy temetésén a parlamentnek valamennyi tagja meg fog jelenni.

A gyászszertartás már hétfőn elborították a koszorúk, amelyek közül elsőnek a király hatalmas koszorúja érkezett, szallagján a következő felirással: *Sándor király — Protics M. Sztojan*nak.

A kormány az ország halottjának tekinti *Protics* Sztojan és diszrelyre temeteti. A miniszterelnökség, az államtanács és a szerb irodalmi társaság palotáján már hétfőn gyászlobogók lengtek és *Protics* Sztojan ravatalánál már a kora délelőtti órákban sok politikus jelent meg, így többek közt *Jovanovics* Ljuba házelnök, *Stanojevics* Aca, a radikálpárt volt elnöke, *Jankovics* Velizár közlekedésügyi miniszter és mások.

Az egész beogradi sajtó *Protics* Sztojan halálának hatása alatt áll, a lapok vezércikkben méltatják az elhunyt államférfi politikai érdemeit és közlik fényképét. A politikai kérdésekben egyként fegyelméletlen beogradi sajtóban ezuttal egyetlen disszonáns hang sem hallható. A *Novosti*, amelybe *Protics* Sztojan a legutóbbi időben cikkeit írta, nagyobb összeggel beírta *Protics* Sztojan az újságíró-egyesület jövő-tagjai sorába.

Az ország minden részében impozáns módon nyilvánul meg a gyász. Mindenánnal táviratok érkeznek Beogradba, ahova már megérkezett több vidéki küldöttség is, így a Vajdaságból is. A szubotici újságíró-szekció is táviratilag fejezte ki részvétét az egyesület volt elnökének halála alkalmából és a

szekciót dr. *Ivics* Alexa egyetemi tanár fogja a temetésen képviselni.

A temetés szónokait még nem jelölték ki véglegesen; az eddigi tervek szerint a parlament nevében *Jovanovics* Ljuba házelnök, a kormány nevében *Trifunovics* Misa miniszter, a radikális klub nevében *Maximovics* Bozsa beogradi képviselő, barátai nevében dr. *Aranyevics* egyetemi tanár, a radikális ifjuság nevében *Zsivancevics* egyetemi hallgató fogja bucsuztatni *Protics* Sztojan.

Protics Sztojan halála mély hatást tett a német képviselőkre is, akik hétfői klub-ülésükön elhatározták, hogy testületileg vesznek részt a temetésen. A klerikális klub is ülést tartott, amelyet *Protics* Sztojan emlékének szentelt. Az ülésen dr. *Suszayik* hosszabb beszédben méltatta *Protics* Sztojan érdemeit és hangsúlyozta, hogy — épügy, mint a klerikálpárt, *Protics* is az autonómiaért küzdött. A párt három tagu bizottságot küldött ki a családnak való részvét nyilvánítása céljából és elhatározta, hogy a temetésen testületileg vesz részt, ugyancsak a másik autonomista-párt: a muzulmánok is. Zagrebi és ljubljanai jelentések szerint *Protics* Sztojan halálhírének ottani politikai körökben is leverő hatása volt.

Protics Sztojan halála nagyjelentőségű azonban az egész jelenlegi belpolitikai helyzetre. Tudvalevőleg *Protics* tekintette a föderalista ellenzék annak a kristályosító pontjának, amely körül az alkotmányrevízió útján az ország új rendje kialakíthatott volna. *Protics* alkotmánytervezete kielégíthette volna még *Radicsékat* is és halálával olyan lehetőség vált illuzórikussá, amely a belső konszolidáció útján jelentős lépést jelentett volna.

A radikálpártban is nagyjelentőségű változást jelent *Protics* Sztojan halála. *Protics* volt ugyanis az egyetlen, aki a pártban fel mert lépni *Pasics* autoritása ellen. A párt belső harcai során *Pasics*nak, annak idején sikerült őt kiszorítani a pártból, ahol azonban sok titkos híve maradt vissza, akik — ha nem is legalisan — de őt tartották továbbra is vezérlüknek. Most ez a

csoport, miután elvesztette tekintélyes vezetőjét, *Pasicsra* — és általában a pártegségre — nem jelent veszedélmét, vagy legalább is nem olyan mértékben, mint ezelőtt. A miniszterelnök ezután most könnyebben dirigálhatja pártját, amelynek belső helyzete *Protics* halálával megváltozott.

De nemcsak *Pasics*nak, de *Davidovics* Ljubának a demokratapárt vezérének pozícióját is megerősítette különösen a szeparatista blokk magatartása tekintetében. *Protics* után, tudniillik ő az a szerb politikus, aki az alkotmányjogi kérdésekben is egyedül képviseli ma a középut politikáját.

Főtárgyalásra kerül az Eskütt-pör

Nagyatádi kiviteli panamája a bíróság előtt

Budapestről jelentik: A lapok híradása szerint *Eskütt* Lajos, Nagyatádi volt titkára, az utóbbi napokban állítólag megjelent a miniszterelnökségen, ahol is előadta volna, hogy ő már tovább nem tűrheti, hogy a kiviteli engedelmekből keletkezett ügyét tovább is halasszák, kéri ennélfogva, hogy azt sürgősen tárgyalják le, mert különben kénytelen volna a kiviteli engedélyek botrányának egész anyagát a nyilvánosság elé tárni. Értesülésünk szerint egyáltalában nem felel meg a valóságnak az a hír, hogy *Eskütt* a miniszterelnöktől kérte volna ügyének sürgős tárgyalását. Illetékes helyről nyert értesülésünk szerint *Eskütt* Lajos, *Tömöri* Angela és bírói vizsgálat már teljesen befejeződött, úgy, hogy az ügy főtárgyalása rövidesen megtartható lesz. A pör iratait jelenleg dr. *Langer* Jenő, a budapesti királyi büntető törvényszék elnöke tanulmányozza, aki a főtárgyalást előreláthatóan egy-két hónapon belül ki fogja tűzni.

Rendőri asszisztencia mellett folyt le

Bécsben az első női autóverseny

Bécsből jelentik: Vasárnap délelőtt volt Bécsben a világ első női autóversenye. A verseny botrányos lefolyásúnak ígérkezett, mert a szocialisták már szombatn tiltakoztak az ellen, hogy vasárnap délelőtt autóversenyt rendezzenek a Prater Hauptallee-ban. Hivatkoztak arra, hogy vasárnap délelőtt ezrel keresi föl a nép a Prátert, ahol sétálni akarnak és az autóverseny éppen ezeket a vasárnapi sétálókat zavarja szórakozásukban. A szocialisták arra kérték a rendőrfőnököt, hogy a versenyt ne engedélyezze, ha azonban mégis hozzájárul a verseny megtartásához, jelöljön ki más utvonalat erre a célra. A rendőrfőnök azonban arra hivatkozva, hogy számos külföldi vesz részt a versenyen, nem változtatott a programmon, hanem elrendelte, hogy erős rendőri készütség szállja meg a verseny ideje alatt az elzárt utvonalat és megakadályozza az esetleges zavarásokat. Ez az erélyes föllépés eredménnyel járt. A verseny ugyanis minden rendezavarás nélkül, simán folyt le. A legjobb időt *Prinz Erna* érte el *Perl*-autón. Ideje 54 másodperc. A második egy *Amilcar*-kocsi volt, 1 perc 03 másodperc, a harmadik legjobb időt pedig *Csibir*-kocsi futotta. A verseny főérdekesége az volt, hogy minden kocsi nő vezető hajtott és hogy férfiak kísérőként sem foglalhattak helyet a kocsikon. A verseny utvonalan körülbelül 100.000 ember nézte végig a nem mindennapi látványosságot.

A francia kormány a németek nélkül tárgyal a jóvátételről

Zavargások a megszállt területen — A szász kormány visszautasította Stresemann követelését

A Havas-ügynökség jelentése szerint Poincaré a párisi hadiemlék leleplezésénél beszédet mondott, amelyben támadta Németországot és a német kormányt, amelyet képmutatónak bélyegzett. Hangsúlyozta, hogy a helyzet elmérgesedéséért, a jelenlegi nyomorúságért Poroszország, Szászország és Bajorország felelős. Franciaország — mondotta — mindig tartózkodott a német belügyekbe való avatkozástól, még a megszállt területeken is, ami azonban nem jelenti azt, hogy gátat szabtak a lakosság lelkiismeretének. *Semmi esetre sem akarjuk annektálni azokat a vidékeket, amelyeket megszálltunk*, de nem mondhatunk le — követelésünk érdekében — a biztosítékokról. *Németország ma is militarista, készen áll bármely pillanatban ismét harcot kezdeni a franciák ellen. Műhelyeiket, gyáraikat a németek gyorsan be tudják rendezni lőszergyártásra és éppen ezért Franciaországnak pedig mindig készen kell lenni a védelemre.*

Franciaország — mondotta — nem mond le jóvátételi jogáról. A történ-tek igazolják, hogy zálogfoglalásunk helyes volt. *Nem adjuk ki kezünkől addig a zálogokat, míg a németek nem fizetnek.* A szövetségesek között ma Németország fizetőképessége megbecsülendő konferencia összehívására beszélnek. A konferenciától nem idegenkedünk, ha csak nem azt célozza, hogy a németek adósságát leszállítsa. Mi is kívánjuk, amit Baldwin, hogy Amerika ne tartsa magát távol Európától, de a konferenciába csak akkor megyünk bele, ha arra Németországot nem hívják meg. A francia kormány politikáját a népek jóléte irányítja, amit ha felad, az egész világot elárulja.

Az angol kormány reméli, hogy a franciák enyhítik feltételeiket

Londonból jelentik: A legközelebb megtartandó minisztertanács megvitatja a szakértői értekezletre való francia és belga választ. Az angol kormány bizik abban, hogy a franciák enyhíteni fogják feltételeiket és ez esetben a konferencia megtartása nem fog nehézségekbe ütközni.

Zavargások a megszállt területeken

A Havas-ügynökség jelentése szerint Bochumban, Gelsenkirchenben, Düsseldorfban és Essenben vasárnap zavargások voltak, amelyeket a rendőrség még idejében elfojtott. Bochumban a rendőrség összehittközött a munkanélküliekkel, akik közül négyen meghaltak, tizenhatan pedig megsebesültek. Gelsenkirchenben szintén több sebesülés történt. Düsseldorfban a tüntető munkanélküliek több üzletet kifosztottak. A rendőrség a tüntetés vezetőit letartóztatta. Essenben a Krupp-művek munkásai újból megtámadták a gyárak hivatalait és megsemmisítették az üzleti könyveket.

A szász kormány visszautasítja Stresemann követelését

Drezdából jelentik: A szász kormány még nem döntött a lemondás ügyében, de máris biztos, hogy vissza fogja utasítani Stresemann felszólítását. A szász kormánykörök véleménye szerint a kancellár követelése alkotmányellenes. A szász kormányt csak a szász országgyűlésnek van joga lemondatni.

Ebert birodalmi elnök rendeletileg felhatalmazta Stresemann, hogy a szász kormányt — és a szükséghez képest más hatóságokat is elmozdítasson. A kancellár annak alapján,

minthogy a szász kormány a felszólításának nem tett eleget, birodalmi biztost nevezett ki Szászország élére, Schulze, a szász államkancellária volt főnökének személyében, akit Zeigner szász miniszterelnök négy hete fölmentett hivataláról.

A kancellár ultimátuma Bajorországhoz

A birodalmi kancellár, mint Münchenből jelentik, miként a szász kormányhoz, a bajor kormányhoz is ultimátumot intézett, amelyben követelte, hogy a bajor ellenkormány tisztségeiben a birodalmi alkotmányt

A magyar kormány nem vállal felelősséget a múlt eseményeiért

Bothlen miniszterelnök balassagyarmati beszéde

Budapestről jelentik: A balassagyarmati kerületben vasárnap délelőtt tartotta beszámolóját Scitovszky Béla dr., a nemzetgyűlés elnöke és a beszámolón megjelent gróf Bethlen István miniszterelnök is, aki nagy beszédet — valóságos vallomást — tartott a közelmúlt és a jelen eseményeiről.

— A kormány — kezdte beszédét a miniszterelnök — nem vállalhatja a felelősséget azokért a fajt accomplikért, melyek az előbbi időkben történtek, s amelyek súlyos következményeit ma is sínyli az ország. Ha mindenért felelőssé volnánk tehetők, akkor diktátorra kellene lennünk és nem alkotmányos kormányunk, mert az alkotmányos kormány cselekvése, jogkörének határa meg van szabva.

A múlt!

— A bolsevizmus után külpolitikai téren teljesen izolálva voltunk, nem volt egyetlen barátunk sem. Még azok is, akiknek érdekük lett volna, hogy minket támogassanak, vagy ellenséges szemmel néztek ránk, vagy legalább is teljes közönnyel. A külföldi sajtó visszhangzott a fehér terror elképzelt rémjeséitől. Még azok sem állottak szóba velünk, akiknek érdekük lett volna, mert nem akarták magukat kompromitálni, mert úgy érezték, hogy ily körülmények között senki külpolitikai téren egy országgal szóba nem áll. A kormányok tekintélye a nullpontra süllyedt le. Nem volt a kormányak semmiféle biztos politikai bázisa. Egy koalíció tartotta kezében a hatalmat, (a Huszár—Friedrich-kormány), amelynek ugyszólván nem is volt ellenzéke, de amely önmagában meghasonolva pártocskákra oszolva élet-halálharcot folytatott egymás ellen. Hiányzott a parlamentből abban az időben az intelligencia legjava. Gombamódra szaporodtak az egyesületek, amelyek mindegyike állami funkciót akart teljesíteni. A társadalom egyes felelőtlen tényezői külpolitikai kérdéseket nemcsak foglalkoztak, hanem önálló külpolitikát csináltak. Ennek az lett a következménye, hogy az egyik külpolitika a másikat lerontotta és végeredményben ennek az országnak külpolitikáját teljesen kompromittálta.

Előzetes belpolitikai rendcsinálás

— Nem fenyeget már oly sötét a reparáció veszélye sem. Talán pénzügyi téren értünk el legkevesebbet. Meg kellett teremteni a gazdasági akciónak bel- és külpolitikai előfeltételeit, mert enélkül ehhez az ak-

és ismerje el a birodalmi hadügyminiszter jogkörét a bajor csapatok fölött.

Szakadás előtt a szász szociáldemokratapárt

Berlinből jelentik: A birodalmi szociáldemokratapárt kedden fog dönteni Bajorország és Szászország irányában elfoglalandó álláspontjáról.

A szász szociáldemokraták vezetősége, mint Drezdából jelentik, ülést tartott, amelyen heves vita folyt akörül, hogy Stresemann ultimátumára mit válaszoljon a szász kormány. A többség azon az állásponton volt, hogy az ellentéteket nem szabad kiélezni, a kisebbség viszont a visszautasítást javasolta. Az ülésen az is szóba került, hogy a többségi jobboldal vállalja a kormányt, amely esetben a kommunisták ellen határozottabban tudna a párt föllépni.

cióhoz hozzá sem nyulhattunk volna. Ha már most valaki azt kérdezi, milyen belpolitikai előfeltételei vannak annak a kölcsönnek, amelynek megnyeréséért mi fáradozunk, arra azt felelem, hogy olyan értelemben, mint ahogy azt kérdezik, a kölcsönnek semmiféle belpolitikai előfeltételei nincsenek. De világos, hogy előzetes belpolitikai rendcsinálás nélkül egyáltalában meg sem lehetett volna indítani ezeket a tárgyalásokat. Sokan azért támadtak, hogy fölázdoztuk a kölcsönért a szomszédos területeken élő magyar kisebbségeket. Az a sok meggondolatlan kijelentés és gyakran cselekvés, amely a múltban előfordult, az a szomszédos területeken élő magyar kisebbségnek nem vált hasznára, sőt ellenkezően, csak arra volt alkalom, hogy sorsuk még nehezebbé és rosszabbá váljék. Meggyőződésem, hogy ezt a politikát követve, az ő helyzetük is fokozatosan javulni fog.

A hordó!

— En megértem azt, hogy vannak magyar emberek, politikusok, akiknek talán bizonyos fokig elvont dolog az, hogy ilyen akciónak előfeltétele három politikai tényezőnek: a bel- és külpolitikai és a gazdaságpolitikai tényezőnek, hogy ugymondjam, egy szintézisben való együttműködése. Elhiszem, hogy ezt a három politikai szintézist politikai analízisnek, akik a politikában mást, mint a hordón való szónoklást, mandátumot, bankettet, a legiobb esetben bizonyos dogmák szegényes rekvizitumát nem látják, nem fogják megérteni. Ez azonban nem változtat a tényen. E három politikai szintézis nélkül gazdasági téren semmit sem fogunk tudni elérni. Most azzal jönnek, hogy a magyar bankok és vállalatok teremtsék elő ezt a hitelt. Újból azt mondom, hogy csak olyanok állíthatják ezt, akik ceruza nélkül csinálnak politikát. Azt mondják, hogy ravasz erdélyi politikát folytatnak. Azt mondják, hogy sohasem lehet tudni, ki a barátom és ki az ellenségem. Még ezelőtt egy évvel azt mondták, hogy *tajvédők vagyunk és antiszemita politikát csinálunk.* Ma azt mondják, hogy *zsidópolitikát folytatunk*, a bankok szövetséges társaivá szegődünk. A magam részéről eleitől fogva azt mondtam, hogy ezt az országot igenis lehet rekonstruálni, hogy vissza kell térni a nemzeti és a keresztény alapra. Ezt az álláspontot képviselem ma is és fogom képviselni máskor is. De mindig azt hirdetem, hogy ennek a politikának reápolitikának kell lennie és nem érzelmi politikának. Már pedig *reápolitikát nem lehet sem a tajvé-*

dők, sem a radikálisok egyszerű formulára visszavezetni.

Konzekvencia és politikai baromorvosok

— En nem voltam inkonzekvens. Ennek a politikának föladata nap-nap után figyelemmel kísérni a közélet egyes eseményeit és jelenségeit, minden percben, tekintet nélkül arra az ódiumra, amelyet vállal, tekintet nélkül a népszerűtlenségre, amelyet vállalnia kell, arra az anathémára, melyet a szektárius rövidlátó politikusok ellenünk szólnak. Természetes, ha a cél ugyanaz is marad, az eszközök változnak, aszerint, ahogy a körülmények azt szükségessé teszik. Ami egy évvel ezelőtt jó volt, az nem lehet jó ma, ami pedig ma szükséges, az egy évvel ezelőtt még fölfordulást idézhetett volna elő. Nem akarom az állatorvosi kart megsérteni, de *vannak politikai baromorvosok, akik egyforma receptet találnak mindentéle betegségre.* Ezekhez alkalmazkodni nem kívánok. Ebben az országban a rombolás ideje véget ért. Nem sajnós, ha voltak korhadó oszlopok és falak és azok összedőlnek vagy már össze is dőltek. Ma az építés következik s a romokból össze kell szedni azokat az építőeszközöket, amelyek segítségével szebb, nagyobb, lakályosabb épületet építhetünk a nemzet számára, egy új ezredév részére. Ehhez kérem támogatásukat.

Bethlen után Vass József dr. népjóléti miniszter mondott beszédet.

Megkezdtek

a Milkó-könyvtár átvételét

A könyvek egyrészét a város által kiküldött bizottság már hétfőn elszállította

A Milkó-könyvtár átvétele ügyében Hétfőn döntő fordulat állt be. Ismeretes, hogy Pletikoszits András dr. főispán néhány héttel ezelőtt bizottságot küldött ki a könyvtár átvételére azzal az utasítással, hogy a könyvtárát november 1-ig át kell venni. Később ugyan arról volt szó, hogy a könyvtár átvételét elhalasztják, azonban Pletikoszits főispán időközben elutazott Suboticáról, a bizottság szigorúan alkalmazkodott a november elsejei határidőhöz és hétfőn délelőtt megkezdte a könyvtár átvételét.

Hétfőn délelőtt a kiküldött bizottság tagjai dr. Sztipics Károly városi főügyész vezetésével és Hoffmann Kálmán gazdasági tanácsos, Petrovics Kosta főmérnök, Protics Marko, Mandics Majo, valamint Neorcsics városi aljegyző részvételével megjelentek a jelenleg Budapesten kórházban betegen fekvő Milkó Izidor lakásán és megkezdtek a könyvtár leltár szerinti átvételét. A bizottság mintegy másfél órát dolgozott Milkó Izidor lakásán és egyelőre azokat a könyveket szállította el, amelyek nem voltak a könyvtár szekerényeiben elzárva. Ezeket a könyveket a városi zeneiskola helyiségében levő könyvtár-helyiségbe szállították. *A könyvek átvételét kedden folytatják.*

Eltekintve attól, hogy a könyvek feletti tulajdon vitás, hogy a város a könyvtár vételárának egyrészét még nem is fizette le Milkó Izidornak, hogy akció van folyamatban annak érdekében, hogy a kitűnő író külsőben álló jubileuma alkalmából a város tekintsen el a könyvtárral szemben támasztott igényéről — alig képzelhető el, hogy Milkó Izidor távollétében hogyan foganatosítható ez az átvétel. Milkó Izidor amikor ajánlatot tett a könyvtár eladására, nem adott leltárt, ilyen leltár nincs is a város birtokában. A könyvtár megbeszélése feletti tárgyalások hat évvel ezelőtt folytak, emiatt minden egyes könyvre nézve külön kell megállapítani, hogy tárgya-e az el-

adásnak, még abban az esetben is, ha Milkó Izidor el is adta a könyvtárát s ha ez az eladás joghatályos is.

A könyvtárban vannak olyan könyvek, amelyek a könyvtár eladása után kerültek Milkó Izidor tulajdonába, vannak olyan könyvek is, melyek nincsenek is Milkó Izidor tulajdonában. Hogy lehet ezeknek a könyveknek tulajdonosi minőségét megállapítani Milkó Izidor közreműködése nélkül.

Amíg barátai ötvenéves iról jubileumát készítik elő, a kitűnő író kórházi ágyon betegen fekszik. S ez alatt szülővárosa, melynek csak fényt és díszet adott, melyet egy hosszú életen keresztül ellenszolgáltatás nélkül szolgált, ezt az időt választja ki arra, hogy egy állítólag létrejött, de semmi körülmények között bírót jogsegélyben nem részesülő megállapodás alapján elvegye könyveit.

Friedrich bég és Musztafa Saffet effendi lovagias ügye

Budapestről jelentik: Néhány héttel ezelőtt élénk föltűnést keltett, hogy Musztafa Saffet effendi, akivel Friedrich István élénk összeköttetést tartott fönn Kemal pasához való utazása előtt, egyik budapesti lapban közzétett nyilatkozatában meglehetősen kellemetlen dolgokat mondott Friedrich Istvánról, aki a nyilatkozatra erős hangon válaszolt. A nyilatkozatharc vége az lett, hogy Musztafa Saffet effendi, Friedrich egyik legkedvesebb török barátja, Farkas Elemér és Heinrich Gyula alezredek útján provokálta a magyar fascista-vezért, Friedrich Istvánt. Friedrich István *Birtók* vezérkari alezredest. és *Mőrök* Istvánt nevezte meg segédeikül. A segédek összeültek és az ügyet néhány nappal ezelőtt közmegelegedésre békésen intézték el. A közvélemény mindenestre nagy megnyugvással veszi tudomásul, hogy a magyar-török barátság leglelkesebb istápolója és Musztafa Saffet effendi között nem került véres párbajra a sor.

Ezer hold föld sorsa

Miért foglalt le az agrárhivatal ujra ezer hold földet?

A megyei agrárhivatal által újabban lefoglalt ezer hold szubotocai városi föld ügye még mindig élénken foglalkoztatja a szubotocai városi tanácsot és a helyi politikai pártokat. Már a szubotocai agrárhivatal megszüntetése alkalmával megírtuk, hogy az agrárminiszteriumnak döntése nagyrészt a szubotocai városi tanács panasza folytán következett be, mert a tanács nyíltan azzal vádolta a szubotocai agrárhivatalt, hogy szabályellenességeket követett el a városi földek lefoglalása és kiosztása körül.

A megszüntetés után a novisadi agrárhivatalhoz beosztott tisztviselők beszámolójának első megnyilvánulása ennek az ezer hold városi földnek lefoglalására. Hogy ennek milyen súlyos következményei vannak a város gazdálkodására nézve, azt legutóbb már ismertettük, azonban van még olyan oldala a kérdésnek, amely világossá teszi, hogy a megyei agrárhivatal bizonyos tendencia vezette a föld lefoglalásánál.

A város részéről ugyanis rámutatnak arra, hogy az agrárhivatalnak most semmi komoly oka nem lehet az ezer hold városi földnek lefoglalására, miután az ősz folyamán nem lesz agrárrevízió és még abban az esetben is, ha agrárcélokra csakugyan szükség volna újabb városi földekre, rendelkezésre

állnak az agrárhivatalnak még nagy kiterjedésű városi földek, amelyeket már régebben foglaltak le. Jellemző az agrárhivatal gazdálkodására, hogy ezeket a nagy kiterjedésű és óriási értékű városi földeket, amelyeket már évekket ezelőtt lefoglalt, de még mindig nem osztottak fel a földigénylők között, a város csak azért nem tudja használni vagy értékesíteni, mert az agrárhivatal lefoglalta.

Legutóbb — mint ismeretes — már azzal a tervvel foglalkozott a városi tanács, hogy az agrárminiszteriumtól kéri a lefoglalt földek egy részének eladás céljából való feloldását, most azonban közbejött az újabb földle foglalás, amely

a várost minden elfogadható ok nélkül további ezer hold földdel való rendelkezési jogától fosztja meg.

Ezeket az érveket sorolja fel a városi tanács is a beogradi agrárigazgatósághoz intézett felelkezésében és a szubotocai országgyűlési képviselők is ezekre az érvekre fognak rámutatni az agrárminiszteriumban, ahol a novisadi agrárhivatal döntésének megsemmisítése érdekében fognak intervenálni.

A városi tanács egyébként reméli, hogy a megindított akció eredménnyel fog járni, annál is inkább, mert legközelebb egy agrárminiszteri kiküldött érkezik Szubotocára, hogy az agrárhivatal ellen emelt vádakát megvizsgálja.

A cseh köztársaság ötödik születésnapja

Masaryk beszéde — Barátságosabb lesz a viszony Cseh-szlovákia és Magyarország között

Prágából jelentik: A csehszlovák köztársaság megalakításának ötödik évfordulóján Masaryk hosszabb beszédet mondott.

A német helyzetről kijelentette, hogy a megerősödő Németország versenytársa lesz a szövetségeseknek. Mégis bizonyos fokig saját maguk ellen fel kell segítenünk, mert az elpusztult Németország még veszedelmesebb volna.

Az antant hatalmakkal egyetértően továbbra is erősíteni igyekszünk — mondotta — barátságunkat Jugoszláviával és Romániával. Ohajtjuk Ausztria meg-

erősödését. Minden erővel azon leszünk, hogy Magyarországgal is barátságos viszonyt teremtsünk meg. Lengyelországhoz viszonyunk kétségtelenül nemsokára barátságos lesz.

Ezután Masaryk belpolitikai kérdésekről szólott. A cseh állam természetesen nemzeti jellegű lesz, mivel azonban más nemzetiségek is élnek itt, állandóan igyekeztünk lesz, hogy őket az állam minden polgárát megillető jogokban részesítsük s kulturális követeléseikben teljes kielégítést találjanak.

Megöltek és kifosztottak a szubotocai határban egy kéregető perselyes zsidót

Gyilkosság a széna-boglyák között — Egy szarajevói szegény zsidó az áldozat

Vasárnap este Sebesics pusztán, néhány száz lépésre a sombori vasútállomástól, levetkezett, oszlásnak indult holttestet találtak. Értésítették a sebesicsi csendőrséget s az ő intézkedésükre a szubotocai mentők a hullát még az éj folyamán beszállították a Bajai-úti temető hullaházába.

A nyomra vezető kutyák

Vasárnap délután a Fekete Mária szállása környékén lakók arra lettek figyelmesek, hogy a szabadon kódogó kutyák összeállottak a szállástól mintegy hetven méternyire felhalmozott szalma kazlak között, ahol rettenetes vonyítást vittek végbe. Arrafelé mentek és amint a szalmakazlak közelébe értek, elviselhetetlen szag fogadta őket. Meglepetéssel vették észre, hogy két, szorosan egymás mellett álló szalmakazal között rothadásnak indult férfi holttest fekszik, teljesen meztelenül. A holttest rongyos nadrággal volt letakarva és félig beborítva szalmával, első szempillantásra csak a lábai látszóttak. Nyomban értesítették a sebesicsi csendőrséget, ahonnan este hat órakor ment ki a helyszínrre Popovics Ferenc csendőrőrmester a nyomozás megindítása végett.

Gyilkosság vagy öngyilkosság?

A nyomozó csendőrök az első pillanatban azt hitték, hogy öngyilkosság történt. Ezt a feltevést azonban a hulla közelebbi megvizsgálása után több körülmény megdöntötte. Megállapították ugyanis, hogy a holttestt elrejtették a szalmakazlak közé és letakarták szalmával, mit az ott álló boglyákról huztak le az áldozatra és amit időközben a kóbor kutyák kapartak le róla. A holttest teljesen meztelen volt, két rongyos cipője néhány lépésre hevert a szalmában, mellettük egy hajlított, vékony papírcs, nadrágja reá volt terítve, míg kabátját és ingét valószínűleg a ku-

tyák foszlányokra szaggatták. Amikor a fejéről eltakarították a szalmát, nyakán háromszorosan áthurkolt spárgát vettek észre, hátul megcsomózva, ami kétségtelenül igazolja azt a feltevést, hogy gyilkosság történt.

Féltiz lehetett, mire megérkeztek a mentők dr. Princ doktorral, aki azonban a sötétben nem tudta alaposan megvizsgálni a holttestet, hanem intézkedett, hogy szállítsák be Subotocára, a Bajai-úti temető hullaházába.

Ki az áldozat?

A szubotocai ügyészség, amint értesülünk az esetről, azonnal elrendelte a nyomozást és a hulla felboncolását. A nyomozás elsősorban annak megállapítására irányult, hogy ki az áldozat. A csendőrök a helyszíni nyomozás megejtése alkalmával a ruhafoszlányok között két iratesemőt találtak, amit a holttesttel együtt behoztak Subotocára.

Az egyik íráson legfelül ez a két szó olvasható: *Sabirac arka*, magyarul: *Gyűjtő iv*. Alatta néhány sor arról, hogy a zagrebi rendőrhatalóság engedélyt adott gyűjtésre Goldstein Jakab szegénysorsu szarajevói lakosnak. E néhány sor után következnek az adományok nagysága és az adakozók névalírása vagy bélyegzője. Megállapítható, hogy a gyűjtő iv tulajdonosa bejárta egész Horvátországot, Bácskából azonban csak szubotocai adakozók bélyegzői szerepelnek az iven. Főleg a pénzintézeteket kereste fel Goldstein, azonban mindenhol csak kis, öt-tíz dináros adományokat kapott. A másik irat az első gyűjtő iv folytatása és a legutolsó bélyegző rajta a szubotocai zsidóbank bélyegzője. Itt járt tehát legutoljára Goldstein ezelőtt hét-nyolc nappal. Még titok fedj azt, hogy hogyan került el a Subotocától több óra járásnyira fekvő Sebesics pusztára.

A boncolás

Hétfőn délután két órakor boncolták fel az állítólagos Goldstein holttestét a temető hullaházában. A boncolásnál jelen voltak *Taszics* vizsgálóbíró, *Miladinovics* Szlobodán helyettes rendőrfőkapitány és dr. *Vasziljevics* Ljuba ügyész is. A boncolást dr. *Bartha* Antal és dr. *Perazsics* Bózsó törvényszéki orvosok végezték. A boncolás előtt a rendőrség daktíloskópiái osztályának vezetője két fényképfelvételt készített a hulláról.

A boncolás alkalmával megállapították, hogy a holttest körülbelül hat-hét napig heverhetett a szalmán, erősen oszlásnak indult és ennek következtében teljesen megfeketedett. Arcán elhanyagolt borotválás folytán összes szakáll ütközött már ki, életkora negyven-ötven év között lehet. A halált fulladás okozta, amit a nyakára hurkolt spárgával idéztek elő. Testén egyéb oly sérülés nincsen, amiből dulakodásra lehetne következtetni. A jobb lábán, a talpát és lábfejének egyharmadrészét a kutyák lerágták, rágás nyomai találhatók a bal hüvelykujjban is.

A helyszínen

Vasziljevics Ljuba dr. államügyész és Miladinovics rendőrfőkapitányhelyettes, a temetőből kimentek Sebesics-pusztára, a rejtélyes gyilkosság helyszínére. Megvizsgálták a terepet, de semmi nyomot nem találtak, amiből a tettes kilétére lehetne következtetni. A gyilkosság ezelőtt hat-hét nappal történthetett, ennyi idő alatt nem maradhatott semmi áruló nyom. A környékbeli lakosok, akik rátaláltak a hullára, nem tudtak közelebbi felvilágosítást adni. Tekintettel arra, hogy a megtalált ruhadarabokban pénz sem volt, Goldstein valószínűleg rabló-gyilkosság áldozata. A tettések bizonyára nagyobb összeg pénzt sejtettek nála és ezért végeztek vele.

Az első gyanúsított

A szubotocai rendőrség erélyes nyomozást indított a titokzatos ügy kiderítésére. A nyomozás folyamán, még hétfőn letartóztattak egy szubotocai embert, a gyilkosság gyanúja alatt. A rendőrségnek az a feltevése, hogy a tettes Szubotocán megfigyelte, hogy Goldstein bankból-bankba jár gyűjtőivel, nagyobb összeg pénzt sejtett. Azt hiszik, hogy áldozatát kicsalta Sebesics felé, ahol egy elhagyatott helyen végzett vele. A letartóztatott egyén nevét azonban a rendőrség, a nyomozás érdekében titokban tartja.

MOZI NAPTÁR

- November 1—7-ig
Ut a boldogság felé
(Legjobb Griffith-film) Bosna-film.
- November 5—7-ig
Parin Serulus
(Ohnet regény) Bosna-film.
- November 8—11-ig
Ilyenek a férfiak
A szezon legnagyobb vigjátéka.
(Harry Liedtke) Bosna-film.
- November 22—25-ig
Nagy Péter cár
(Emil Jaanings, Dagny Servaes.)
Bosna-film.
- November 15—18-ig
Nagy kacagó est
Egy egész estét betölt. (Charlie Chaplin vigjáték.) Balkán-film.
- November 19—21-ig
Mamoros éjszakák
(Lil Dagover.) Balkán-film.
- November 22-től december 5-ig
Cirkus Ed e Polo
(Edie Polo) a szezon legnagyobb amerikai kalandor képe. Amerikán-film.

HIREK

• • •

— **A djakovári püspök Subotícán.** Akszamióvics Antal djakovári püspök hétfőn este Budanovics Lajos apostoli adminisztrátor látogatására Szuboticára érkezett. A püspököt, aki előreláthatólag két napig marad Szuboticán, az állomáson Szkenderovics püspöki titkár fogadta. Mint értesülünk, a djakovári püspök látogatása tisztán udvariassági jellegű.

— **Zagreb ünnepe.** Beogradból jelentik: Vasárnap ünnepelte a horvát főváros fényes ünnepségek keretében a horvát forradalom ötödik évfordulóját. Valamennyi hitfelekezet templomában ünnepi hálaadó istentiszteletet tartottak. Délelőtt katonai díszszemle volt. Egész Zagreb zászlódiszt öltött. Az idegen államok konzulátusai is kitűzték a zászlót.

— **Szerbiai földműveseknek osztanak földet a Vajdaságban.** Beogradból jelentik: A minisztertanács hétfőn délelőtt rövid ülést tartott, amelyen az agrárreform kérdésével foglalkozott és elhatározta, hogy az agrárreform végrehajtása után megmaradt super-maximumot is sürgősen fölosztják és ezuttal szerbiai földművesek kapnak földet a Vajdaságban.

— **Jutalom előléptetéssel.** Noviszadról jelentik: Aradszki Lázárt, a noviszadi járás helyettes főszolgabíráját, a belügyminisztérium a kilencedik fizetési osztály 2-ik fokozatába léptette elő. Ezzel a kinevezéssel a belügyminisztérium jutalmazni akarta Aradszki Lázárt eddigi szolgálataiért.

— **A Srpska Matica vajdasági levéltárát létesít.** Noviszadról jelentik: Srpska Matica a Vajdaság részére levéltárát állít fel. A Matica birtokában igen sok levéltári okmány van, amelyek értékes történelmi és kulturális adatokat tartalmaznak és ezeket akarja az egyesület levéltárban egyesíteni, amit azután a hivatottaknak rendelkezésére fognak bocsátani.

— **Kémet fogott a „Politika“.** Beogradból jelentik: A „Politika“ írja. A határőrség Kiss István nevű egyént, aki állítólag a volt Britanniás csapat egyik tagja, a szegedi határ szakaszán letartóztatta. Utólevél nem volt nála, de megmotozásánál találtak nála ügyesen elrejtve terveket, amelyek a Dráva-híd leírását tartalmazzák, továbbá fontos katonai természetű okmányokat zagrebi ljubljana és szubotici katonai berendezésekről. Találtak nála továbbá leveleket, amelyekből kiderült, hogy Kiss összeköttetésben állott Király századosal, a nagykanizsai kémiroda vezetőjével.

— **Harmadosztályú utasok is igénybe vehetik a gyorsvonat étkezőkocsiját.** Beogradból jelentik: Az államvasutak igazgatósága rendeletet adott ki, amelyben megengedi, hogy a gyorsvonatok harmadosztályú utasai is használhatják az étkezőkocsikat. Ezzel a kedvezményvel csak akkor élhetnek a harmadosztályú utasok, ha az étkezőkocsikban már kiszolgálták az első és másodosztályú utasok.

— **Új telefonközponti berendezést kap Noviszad.** Noviszadról jelentik: A noviszadi telefonközpont számára Németországból új, modern telefonközponti berendezés érkezik a napokban, amelyet a régi postaépületben fognak elhelyezni. Az új berendezést februárban fogják felszerelni.

— **Rendőrök és részeg munkások harca Csepelen.** Budapestről jelentik: A csepeli Duna-uccában részeg gyári munkások társasága megtámadta szombaton délelőtt Kalló György rendőrt, akitől elvették kardját és megverték. Városi János, a részeg munkások egyike, a rendőr kardjával hadonászva leszurással fenyegette az uccai járőreket, azután megtámadta a szomszédos uccában posztoló Krizsán János rendőrt. A rendőr formális kardpárbajt vívott a részeg emberrel, akinek kezéből sikerült is kivernie a kardot, a munkás azonban torkonragadta Krizsánt és fojtogatni kezdte. Közben a másik rendőr kiszabadította magát támadói közül és segítségére sietett társának. Revolverével úgy fejbévágta a részeg Városi Jánost, hogy beszakadt a feje. Az ártalmatlanná tett embert bekísérték a főkapitányságra, ahová később társait is előállították.

— **Előadás a szubotici Népkörben.** A szubotici Népkör műkedvelő gárdája szombaton és vasárnap este mutatkozott be a közönségnek. A Népkör nagytermében felállított színpadon nagy siker mellett előadták a *Kósza Jutka* című háromfelvonásos népszínművet, amelynek egyes műkedvelő szereplői pompásan megállták helyüket. A vasárnapi előadás után reggelig tartó táncmulatság következett.

— **Megszökött rab.** Becskerekéről jelentik: A becskereki fogházból Neureiter Ferenc lopásért elítélt fogoly vasárnap megszökött. Keresik.

— **Elfogott katona-szőkevény.** Becskerekéről jelentik: A becskereki rendőrség letartóztatta Radonics Boskó baranyai illetőségű katona-szőkevényt, aki végigbarangolta az egész országot és mindenütt kisebb-nagyobb csalásokat és lopásokat követett el. Átadták az ügyészségnek.

— **A becskereki adókvetések.** Becskerekéről jelentik: A becskereki adókvető bizottság három heti szünet után ismét folytatja működését. Kedden a B. betűs adózók kerülnek sorra.

— **A szentai elemi iskolában redukálták a magyar órákat.** Szentáról jelentik: Jankovics Mihály, a sentai elemi iskolák központi igazgatója leszállította a magyar tanítási órákat hatról kettőre. Az igazgató ezen önkényes eljárása folytán a magyar anyanyelvű tanulók heti négy órát vesztenek.

— **Összeégett holttest az elhagyott kunyhóban.** Becskerekéről jelentik: Szerbelemér határában egy magányos kunyhóban szénre égve találták Vidrics Vladisláv 14 éves parasztfiú holttestét. A nyomozás megindult annak kiderítésére, hogy mi okozta a fiú halálát.

— **Leugrott a robogó vonatról.** Sentáról jelentik: Az adai rendőrség vonaton Starakanizsára akarta kísérni Zsiga Nena cigányleányt, akit lopással vádolnak. Amikor a vonat Senta közelébe ért, a cigányleány még mielőtt a kísérő rendőr megakadályozhatta volna, kiugrott a robogó vonatból. Súlyos sérülésekkel beszállították a sentai közkórházba.

— **Új söröző és étterem nyílik meg a Strosmajerova utca 12. szám alatt.** melyet Stipić Márkó, a jólsimert kávéház és étteremszervező nyit meg. A teljesen újonnan átalakított és újonnan berendezett söröző és étterem hézagpótló helyiség itt Subotícán, mert a jobb közönség részére olyan helyet fog teremteni, melynek híánya eddig Subotícán igen érezhető volt. Kitűnő konyha és elsőrendű italok, valamint figyelmes kiszolgálás teszik lehetővé, hogy ott az ur közönség jól találja magát.

— **Felakasztotta magát, mert öszszevesztette a feleségével.** Szabó Antal 76 éves Licska-ucca 7. szám alatti lakos vasárnap este ittas állapotban ment haza, mire felesége korholni kezdte. Szabót annyira bántotta az asszony veszekedése, hogy a szobában felakasztotta magát a mestergerendára. Az asszony segélykiáltásaira Csátics Mirkó magántisztviselő levágta az öregembert a kötélről.

— **Rendőr és kereskedő afférja a noviszadi uccán.** Noviszadról jelentik: Geiger József kereskedő vasárnap a noviszadi vásáron lovat vásárolt, melyet kocsija után vezetve vitt hazafelé. Horvátovics Száva 12. számú rendőr a temerini-uton figyelmeztette Geigert, hogy fogja rövidebbre a kötőféket, mert a ló kárt tehet az országúton járókban. Geiger durván válaszolt, sértegetni kezdte a rendőrt, aki indulatba jöve többször arculütötte a kereskedőt. Verekedésre került a sor, de időközben az odaérkező rendőrök szétválasztották őket. Varicsák András rendőrfőkapitány elrendelte a nyomozást.

— **Az öngyilkos hullája a Dunában.** Noviszadról jelentik: Hétfőn reggel a noviszadi rendőrséghez jelentés érkezett, hogy a noviszadi téli kikötőben egy ismeretlen fiatalember hullájára akadtak. A nyomozás kiderítette, hogy a holttest Körmenyi József 24 éves munkásé, aki tíz nappal ezelőtt tünt el lakásáról. Valószínűleg öngyilkos lett.

— **Notórius tolvaj a noviszadi rendőrségen.** Noviszadról jelentik: A noviszadi rendőrség letartóztatta Werber Edét, aki évek óta sok csalást és szélhámoságot követett el. Werber többször ült már börtönben és egy alkalommal a noviszadi ügyészség írógépjét lopta el. Átadták a sarajevói rendőrségnek, a mely már régóta körözi.

— **Két év után elfogott betörő.** Noviszadról jelentik: A noviszadi rendőrség letartóztatta Kovacevics Szevén munkást, aki az egyik korcsmában részegen mulatozott. Kiderült, hogy Kovacevics régen keresett betörő, aki két évvel ezelőtt Krajsevics István fakereskedésének pénztárát fosztotta ki.

— **Bauer ezredes álnév alatt Bécsben él.** Bécsből jelentik: Bécsben az a hír terjedt el, hogy Bauer ezredes, Ludendorff ismert vezérkari tisztje, aki a Kapp-féle puccsban is nagy szerepet vitt, Max Bothmer dr. álnév alatt Bécsben él és vezetője a Kelet-európai Kereskedelmi Társaságnak, amelynek Ludendorff az elnöke és amely azzal is foglalkozik, hogy muniációt szállít Bajországba. A rendőrség megállapította, igaz, hogy Bauer ezredes állandóan Bécsben él és hadtudományi írói működést fejt ki. A doktori címet is használja, de a cím megilleti, mert több német egyetem még a háború folyamán tiszteletbeli doktornak választotta. Mint író Bauer ezredes a Max Bothmer nevet használja.

— **Elsőrangú kölnivíz kapható olcsó áron,** kimérve is, Hirth parfümeria, a Liffa-mozi mellett.

— **„Paraszt kisasszony“**, ezt a kitűnő énekes népszínművet adja elő a Műpartoló Kör egyes gárdája november 4-én este a városi színházban. Főbb szerepeket játszik: Bujdosóné, Pietschné, Doktor Margit, Bujdosó, Turzai, Virág. Jegyek már kaphatók.

— **Füzkülönlegességelt hölgyek** figyelmébe ajánlja Dimitrijevs Juliska fűzöterme. Subotica, Skotus Viator utca 10.

— **Foto-szalonn.** Vig, Subotica (Nádor-kávéház fölött) készít fényképeket a legmodernebb és legművészebb kivitelben.

— **Női szalonban** egy híres berlini szabást alkalmazzam. A n. é. hölgyközönség b. figyelmébe ajánlom. Sofija Haas (Bem-u.) Senoe utca 9.

TŐZSDE

• • •

Noviszadi terménytőzsde, október 29. Irányzat szilárd, forgalom összesen 116 vagon. Buza bácskai 335—340 dinár, ótengeri 245 dinár, csöves 155 dinár, március—áprilisi 205 dinár, januári 210 dinár, február—májusi 230 dinár. Bab ab Noviszad 545 dinár. Liszt 0-ás 550 dinár, 6½-es harmadkasszával 320 dinár. Korpa 130 dinár.

Beograd, okt. 29. Zárlat: Páris 500—497, London 383.50—382, Milano 3.83—3.81, Genf 15.1250—15.10, Newyork 85.25—85, Berlin 0.045—0.034, Prága 2.49—2.48, Bécs 0.11825—0.1175, Bukarest 41.50—40.

Zagreb, okt. 29. Zárlat: London 380—378, Budapest 0.48—0.46, Bukarest 41—39, Varsó 0.035—0.025, Genf 15.10—15.02, Milano 3.80—3.78, Newyork 84—83.75, Páris 5—4.95, Prága 2.48.

Zürich, okt. 29. Zárlat: Berlin 0.007 (0.0060 száz millióra), Newyork 561 (560 háromnegyed), London 25.25 (25.25), Páris 32.80 (33.32), Milano 25.23 (25.40), Prága 16.42½ (16.55), Budapest 0.0304 (0.0325), Beograd 6.50 (6.40), Bukarest 2.65 (2.62½) Szófia 5.27½ (5.30), Bécs 0.007880 (0.0078 háromnegyed).

Budapest, okt. 29. A devizaközpont hivatalos árfolyamai: Beograd-Dinár 225—239, Berlin-Márka 0.2, Milano 880—935, Lira 890—945, Páris 1155—1221, Francia frank 1170—1230, Prága-Szokol 573—617.

Értéktőzsde. A hétfői tőzsdénapon nem volt egységes az irányzat. A kontremín továbbra is elmélyítette a vezető értékek kurzusát. A megnyitás után jobb lett az irányzat. Több bank meglelt a piacon, hogy megakadályozza részvényeiknek további lerontását. A közép-pénz felszökött négy százalékra. **Tőzsdezárlat** (ezer koronákban): Magyar Hitel 620, Osztrák Hitel 114, Salgó 507, Rima 86, Déli vasút 85, Államvasút 325, Kohó 654, Atlantika 53, Ganz-Danubius 5225, Kőszén 2325, Papír 44, Szlavónia 69, Földhitelbank 270, Kereskedelmi Hitel 24, Pesti Magyar Keresk. Bank 1025, Urikányi 1340, Láng 128, Lipták 26.5, Schlick 92, Brassói 560, Zabolai 126, Baróti 15, Cukoripar 2950, Klotild 85, Temesi szesz 62, Hungária Műtrágya 192, Olasz Bank 36, Angol-Magyar Bank 106, Leszámitoló 84, Magyar-Cseh Bank 18, Nova 119, Kronbergerfa 17, Közuti 21, Csáky 44, Izzó 480, Magnezit 2550, Viktória Butor 17, Ofa 475, Malonsoky 14, Pesti Hazai Takaréksz. 3400.

Szőnyegeg

a legmodernebb mintázatban, óriási választék háló, ebédlő és salonba, Argaman, Smyrna és nyirott plüsch minőségben.

Futószőnyegeg

spárta, juta, tapestri, kokus, plüsch és filz minőségben.

Szekely és Ujkovics

dívalkülönlegességek áruházában kapható.

Margot Likörgyár Sombor legkiválóbb rum, konyak és likőr különlegességek egyedül beszerzési forrása.

NYILTÉR.

Saját maga készíthet elsőrangú tearumot és likőröket, ha „Rumato!” vagy **Fantel & Pick** likőresszenciákat vesz. Kapható Reitter drogériában **Subotica** Glavni trg (Főtér). Kapható nagyban és kicsinyben. Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek. 7990

3647 szám.—1923. **Községi Előjáróság Mol Hirdetmény.**

Mol község előjáróságánál az üresedésben levő községi könyvelői állásra ezennel pályázatot hirdetünk. Előnyben részesülnek volt községi jegyzők, akiknek megfelelő gyakorlatuk van. Kérvények a fizetési igények megjelölésével a községi előjárósághoz intézendők, amely ezeket jóváhagyás végett a felettes hatósághoz terjeszti fel. A kérvények benyújtási határideje 1923. november 10. Mol, 1923. október 27.

8218 **Községi Előjáróság.**

„Ut a boldogság felé” című film tévesen Bosna filmnek lett hirdetve, ezen film **A NOVISADIBALKÁN** cég tulajdona.

Ajánlunk azonnali szállításra baltázott görsementes, egészséges

PRÜGLIFÁT

10.000 kgr.-ként 2500 dinár ab vagon Osijek, továbbá szép száraz villázott

FASZENET

10.000 kgr.-ként 10.000 din. Cačinci állomáson vagonba rakva. 8145

DANICA FAIPAR OSIJEK

Desatina ulica 27. szám. — Telefon 404.

Eladó jömenetelű

vasuti vendéglő

teljes berendezéssel az Osijek-Bjelovari fővonalon. Ajánlatokat: J. Janić az „Interreklam“ d. d. képviselője Osijek I. Kapucinska ul. 8. továbbit „Restauracion 66“ jelige alatt. 8070

I-a SZÁRAZ BÜKKHASÁB TŰZIFA

abZsombolja Dinár 4300 per 10.000 kg. szállít prompt minden mennyiséget

MILADINOV V. ZSIVA

Timisoara (Temesvár) Strd. Josif Gal 4.

Jegygyűrű

és menyasszonyi ajándékok a legolcsóbban kaphatók **ÁDÁM** ókszerésznél Subotica Rudica u ca 6. Tört aranyt a le... fizetnek.

Vas- és fémöntvényeket

gyárt, nikkelez és galvanizál: 9033 **KRAUSZ** VELIKI-BECSKEREK, a törvényszéki palota mellett. TELEFON SZÁM 329.

HEGYIFENYŐ

KARÁCSONYFAK vagonkéntben ab Subotica 32.50 d.n. darabonként 1-3 mtn.-ig egészen 1000 darabonként vagonba rakva kapható **Simon Kohn** Subotica Pašičeva ulica 4.

Megjelentek a Minerva Naptárak 1924-re

VOJVODINAI MAGYAR NAPTÁR
PETŐFI NAPTÁR
GAZDÁK NAPTÁRA
JÉZUS SZENT SZIVE NAPTÁR

Valamennyi naptár más-más szövegű. Mindegyik pontos és új naptárt tartalmaz, nap- és hold keltével és nyugtával, a hold fényváltozásával, időjárási jelenségek feltűntetésével, hasznos tudnivalókkal, névnapok jegyzékével, teljes vásárjegyzékkel, érdekes és tanulságos olvasni valókkal, adomákkal, képekkel.

NAPTÁR ÁRUSÍTÓK SZEREZZÉK BE SZÜKSÉGLETEIKET!
A szállítást már megkezdték. — Ajánlattal viszontelárusítóknak szolgál:
MINERVA NYOMDA SUBOTICA.

TŰZIFA

I-a bükkhasáb és tölgyvel kevert bükkhasáb tűzifát vagonkéntben és méterben legolcsóbb napi árak mellett prompt szállít a **KOVINI BANK R. T.** faosztálya Kovinban, (Bánát).

MATIJA HEJDUŠKA DRVARA

Telefon 171. **SUBOTICA** Segedinski p.
Vágott fa házhoz szállítva **195 K**
Nem vágott fa házhoz szállítva **180 K**
Kovácszsón, bognárfa, tüzelőszón nagyban és kicsinyben kapható. 818

LEKVÁR

hordókbán és ládákbán **LISZT** elsőrendű minőségben, valamint minden más termények legolcsóbb napi árban kapható. **Drag. Lj. Jovanović** Subotica (Cara-Dušana 8.) Telefon 543.

NAGY RAKTÁR

plüssök, mokettek, butorszövetek, afrik lőször, rugók, ágybetétegrádlak, roletták, jutta, vászon, szőgek és minden egyéb, kárpitoskellések legolcsóbb árakon. **I. Omerzo i Drug, Zagreb** Petrinaška ul. 3., az udvarban. Tel. 21-83. 7917

Menyasszonyok figyelmébe!

Hatalmas választékban és rendkívüli olcsó árban: 6-12 és 24 személyes fehér damaszt asztalgarnitúrák és színes kávé garnitúrák elsőrangú len és pamut minőségekben. Törülközők, pohártörlek és zsebkendők. Gyönyörű kivitelben csóna és pamut himzetű ágygarnitúrák. Cérnavásznak, battistschiffonok és lepedővásznak rendkívüli versenyképes árakon. **LÖWY TESTVÉREK** DIVATÁRUHÁZÁBAN SUBOTICA.

Rum és Likör essenciák (Schimmel, Fantl és Pick gyártmányok) legolcsóbban **Landauer (Lackner) drogéria** Subotica 810

„TÖZSDEI HIRLAP”

a legelterjedtebb, legjobb budapesti napilap. Megjelenik naponta délután 8-12 oldal terjedelemben az összes európai tőzsdék zárókurzusával, szenzációs közgazdasági értesülésekkel, bő politikai, művészeti- és sportrovattal. Mindenki olvassa, akit a tőzsde, a valutapiacok, a közgazdaság eseményei érdekelnek. Napenkénti melléklet: „GAZDASÁGI HIREK AZ UTOD-ÁLLAMOKBÓL”. A „Tőzsdei Hírlap”-ban minden hírdetés feltétlenül eredménnyel jár. Budapesten, Magyarország összes városaiban és községeiben, Bécsben, Berlinen, Európában összes fővárosaiban a rikkancsok ezrei és ezrei árusítják. **A „TÖZSDEI HIRLAP”** SZERKESZTŐSÉGE, KIADÓHIVATALA és NYOMDÁJA: BUDAPEST, V., VILMOS CSÁSZÁR-UT 78. 5032

FAKERESKEDŐK RÉSZÉRE
OLCSÓ BEVÁSÁRLÁSI FORRÁS A
KOVINI BANK R. T.
faosztálya Kovin (Banat)

Fűrész-, építőanyag úgy kemény mint puhafában, gőmbfa, szőlőszka mindenkor raktáron. Kívánatra minden méret vágatlik. Eladás engros és detailban.

DYNAMOK

Elektromotorok, égők, villamos fővezények és vasalók, zsenlámpák, csemek s b. azonkívül az összes műszaki cikkek legolcsóbban **KRAUSZ MIKLÓS** műszakiroda és kereskedésében **NOVISAD, Jevrejska ulica 18. sz.** sz. ezh tők be. TELEFON: 325. Sürgőncim: **DYNAMOTOR.**

Bükkhasábfa és gyertyánfa elsőrendű száraz, vagonkéntben és kicsinyben. **Aprított tűzifát** minden mennyiségben, legolcsóbban házhoz szállít. Kereskedőknek külön árak. **ILIJEVIĆ TESTVÉREK** 8025 Senčanski put 42. — Telefon 433.

okt. 29-től hétfőtől— okt. 31-ig szerdáig

Lifka

ZOLA EMIL híres regénye után
PÁLINKA
nagy szociális dráma
II. rész: Az emberlét.
Főszereplő: Lenise Sforza, Jean Dax.

APRÓHIRDETÉSEK

Apróhirdetés egy sor 1 órára, vastagbetűs és címszó kérésesen számít. Legkisebb apróhirdetés ára 10 din. Állástkeresők az apróhirdetési díj felét fizetik. Előfizetési díj havonként 45 din., negyedévre 135 din. Kérdezőkérdezőkhez válaszbélyeg mellékelendő.

Közvető POKOL

okt. 29-től hétfőtől— okt. 31-ig szerdáig

dráma 5 felvonásban
Főszereplő: ILSE NORM.

LEVELEZÉS

»Finom lélek«, levél ment. Sziveskedjék a kiadóban átvenni.

Jóbb német leányt keresek 4 éves kislány mellé, aki a háztartásban is segítene. Cím a kiadóban. 8147

Romeo! Feleletem csak ennyi: Julia őszinte és nem színésznő, tehát nem szerepelhet! Julia. 8201

AZ INGYEN PÁLINKAFŐZÉS

már megkezdődött. Tisztelt ügyfeleimet felkérem, hogy saját érdekében az ügyben minél előbb keressenek fel.

FOGLALKOZÁS

Gyors- és gépirókiasszony, aki a német nyelvet bírja, azonnal felvétetik: szerbül tudók előnyben. Medjanski i drug. Subotica. 8213

FRANK PÁL

pálinkafőzője Subotica Senczevki put. Gyümölcsöcsfrút legmagasabbárban vásárolók

Gazdasági akadémiát végzett intéző, elsőosztályú munkaező. Jelenleg tíz év óta egy szeszgyári gazdaságban önállóan jó eredménnyel működik és jó bizonyítványokkal rendelkezik, beszéli németül, magyarul és gyengén szerbül. Állását 1924. év január hó elsejére változtatni óhajtja. Beléphet előbb is vagy 1924. év március hó elsején. Csak állandó alkalmazásra reflektál. Nincsenek nagy igényei, inkább jó bánásmódra aspirál. Megkereséseket kér Krauss Egon intéző, pushta Ferová, posta Kutjevo, Slavonia. 8198

Starakanliža egyik legforgalmasabb helyén eladó egy egészen új ház, sok mellékhelyiséggel, nagy kerttel, 600 négyszöglet területtel. Érdeklődni lehet Starakanliža, Pašičeva ul. 15. 8161

Utazó ügynök. óvadékképes, előzetes utazási lapok terjesztésére, magas jutalék mellett. Foglalkozásra felvétetik. Heumann Mór nemzetközi ipari szakkönyvterjesztő vállalata, Subotica. 8207

Egyenruha- és polgári szabászt kipóált elsőrendű erőteljes keress előkelő beográdi szabóüzlet. Reszletes ajánlatok fizetési feltételek és információk feltüntetésével, M. 995 jelű alatt Biro Reklam Beograd, Knez Mihajlova 11. intézendők.

Falcseréprést kézi hájtásra berendezve, megvételekre keresek. Cím: Begavállalat, V.-Bečkerek. 8211

Cséplőgéptulajdonosok! Mindégy kaphatnak nálam felépített új cséplőket, teljesen körülgörűs vagy golyós csapágyakkal, használt Máv.- vagy Hofherr-cséplőket becserelek. Kozma Imre gépműhely, Cantavir, Bačka. 8059

Pálinka főzőüst, 182 literes, jókarban, jutányosan eladó. Pöhle József, Kelebia 579. 8071

Keresek november 15-iki belépésre több évi gyakorlatlalt bíró, német levelezésben önálló, mérlegképes könyvelő(nő)t. Szerbül tudók előnyben. Grossberger Dávid textilárú-nagykereskedés, Sombor. 8139

Jó munkás, borbélysegédet keresek azonnali belépésre. Hetifizetés 650 korona és napi 100—120 korona melléjvedelem. Huszák Pál Subotica, Aleksandrova ulica 15.

Esernyőáthuzást, modern átalakítást és javítást legolcsóbban készít Stein i Drug, Aleksandrova ulica 11. Timár Iénykésész mellett, Subotica. 6849

Levelepapr, vászon és bankpostai minden színben, külföldiesség, ábrák, szállítási levelek, megrendelési könyvek, perlo alva és pótye. Berték, ablakos és az összes más kereskedelmi és irodai külföldiesség. Bankoknak és más vállalatoknak őrleti könyvek, kézirát szerint minden nagyságban, kiváló minőségben. — Zsákjegy, mintaacsok, plakát és röplévelek. A legmodernebb színés munkák olcsón és gyorsan készülnek.

Kereskedelmit végzett fiatalember, magyar, német nyelvismerettel, állást keres. Cím: »Gyakornok« jelű alatt a kiadóban.

TIPOGRAFIA

nyomdávállalatnál 7957
NOVI-VRBASZ.

Eredeti SZIGNÁLT legolcsóbb

AJÁNDÉKOK	F	B	M	P	Ü	E	AJÁNDÉKOK
	E	R	A	O	R	L	
	S	O	J	R	C	L	
	T	R	O	C	L	L	
	M	O	L	L	L	L	
	N	L	L	L	L	L	
	Y	L	L	L	L	L	
E	K	K	K	K	K	K	

Irodista vagy irodistánő szerb nyelvtudással felvétetik. Fűzy i Weiner Subotica, Knjaza Mihajla 1.

Fiatalabb fűszeres-segéd azonnal felvétetik. Cím a kiadóban. 8215

Főmolnári vagy almolnári állást elvállalom minél előbbi belépésre. Cím: Cvetna ulica 2, Senta. Bakiš Péter. 8217

Tanonc és nagyobb kifizetői felvétetnek. Medjanski i drug, Subotica. 8214

RÉVAI ADOLF SUBOTICA

Csirkepiac, (Risküz) Telefon 551.

Fával égetett elsőrendű olcsó építőmész, berrmendi kőből égetett darabosmész, beocini portland cemeni, száraz vellázott faszén, vagontelben és kicsinyben 7003

FASZÉN CSOMAGOLVA IS KAPHATÓ!

St.-Kanjižan. a főtéren, egy jóforgalmu vendéglő, elköltözés miatt, eladó és azonnal átvehető. Kovács György Stara-Kanjiža, Krl Petra ulica 21. 8149

KÜLÖNFÉLE

Pöstyébe nem kell utaznia, ha rheumáját, ischiást gyógyítani akarja, mert eredeti pöstyéni iszapot kaphat az illés-gyógyszertárban, a főpostával szemben. Kérjen leírást. 7141

Asztalosok figyelmébe!

Kiváló művészek által összeállított elsőrendű

BUTOR MINTALAPOK GYŰJTEMENYEI

rendkívül nagy választékban kaphatók:
HEUMANN MÓR
ipari szakkönyvkeresked. Subotica

Szódavíz a legkisebb mennyiségben gyári áron szállít házhöz bárkinék »Johanna« szikvizgyár Subotica. Telefon 532. 6178

Tűzifa hasámban és apriva, házhöz szállítva, legjutányosabban beszerezhető Makso Schlinger Szent-György templommai szemben, Skotus Viator ulica 82. 7584

BÖRBUTORAIT megtisztítja, megfesti, újalakítja Jellinek József, Paje Kujundzića ulica 4.

Magányos Marschal-csépölő, 54 colos, 80.000 koronáért, 17 mm vastag acél drótkötél eladó. Kozma Imre gépműhely, Cantavir.

Elveszett Szabó Sipo Imre névre engedélyezett fegyvertartási engedély. Megtaláló adja le a rendőrségen. 8201

Csokán, állomás mellett, főmeneteli vendéglő, berendezéssel, joggal, sürgősen eladó. Cím: Telegyéné, Čoka. 8222

Szerb tanítónő diákok vagy diáklányt ebédkoszt ellenében tanítana. Megkeresést »Jó tanítónő« jelűre a kiadóba. 8219

Eladó egy balkaros cipészgép Petrinél, Horgoš. 8205

Suboticán este, vonatfel-szálláskor, elvesztettem sárga viaszosvászon zsebtárcámát 142 dinárral, igazolvánnyal. A becsületes megtaláló küldje el Magyar József matröz, Novisad 6. G. F. hajó címen. 8212

Eladó 1 drb Ober Rusal, német gyártmányu, 20 HP benzín, átalakított, szívógázmotor, huzatos, 5 éves, cséplő hajtásra. Bővebbet Baity Dobrivoj gépész, Mokrin. 8199

Stevan Gergely névre szóló vasuti igazolványomat ellopják vasárnap. A tolvaj a reá nézve értéktelen igazolványt valószínűleg eldobta. A szíves megtalálót kérem, adja át a nekem fontos okiratot a lap kidadóhivatalának.

PAPRIKA

uj termései, garantált vegytiszta szegedi, plombált áru, bármilyen mennyiségben már kapható jutányosan 7905

Fuchs i Drug importöröknél Subotica

Palma

Ne az olcsó árra, hanem a minőségre ügyeljen, ha gummisarkot vásárol!

Kérje cipésztől kifejezetten a valódi »Palma« kaucsuk sarkot és kaucsuk talpat!

Csakis **BALOG LINA** cégnél kapható!

Vadászok!

vadászfegyverüket és löszerszükségletüket legolcsóbban

V. Bata Sin

cég Subotica Kralja Aleksandra ulica 7. vadászati cikkek nagykereskedésben szerezhetik be

Nagy raktár: Fabrique Nationale, Bayard, Ferlachi és Suhil fegyverekben világhírű Janssen fils & Co. belga fegyvergyár lerakata

Raktáron minden caliberben. — Óriási választék. Lőpor eladás! Árjegyzék ingyen!

Nagy raktár még: Vadásztöltényekben és vadászfelszerelésekben, valamint revolverekben és browningokban. Vojvodina legolcsó és legjobban felszerelt vadászati szaküzlete

Tessék próbarendelést tenni! Nagyban és kicsinyben!

WEITZENFELD és TÁRSA

SUBOTICA (BÁCSKA)

Táviratcím: KENDERIPAR
Iroda: Városi bérpalota
Telep: Sentaí put.
Alapítva 1922.
Telefon: 190.

Ajánl:
lőpokrócot,
tűzoltó- és kerti
tömlőket, új lisztes,
gabonás, gypju-, toll-, komló-
és szalmazsákokat, matrác- és roletta-
szöveteket jutából és louból, mindennemű házivásznat, zsinogot, köteleit és hevederokeket.

PONYVAELADÁS VAGY KIKÖLCSÖNZÉS